

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

**ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

**підготовки здобувачів
третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти**

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 051 Економіка

освітньо-наукова програма «Економіка»

ЗМІСТ

1.ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	3
2.ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ	4
3. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ.....	6
4. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ З ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	7
5. ЗАХИСТ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ПІДСУМКІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	8

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Педагогічна практика (далі – *Практика*) є частиною навчального плану відповідної освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня доктора філософії та видом практичної діяльності здобувачів із здобуття вмінь і навичок викладацької діяльності у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля (далі – Університет), включаючи викладання навчальних дисциплін для здобувачів першого (бакалаврського) та/або другого (магістерського) рівнів вищої освіти, а також формування навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни.

1.2. Програма педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – *Програма*) в Університеті регламентує форми, порядок організації, проходження та звітування за результатами захисту практики особами, які здобувають освіту третього рівня вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – *здобувачі*). Педагогічна практика організовується та проводиться відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» із змінами, внесеними згідно з Постанови Кабінету Міністрів України №283 від 03.04.2019, Положення про порядок підготовки здобувачів вищої освіти у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля.

1.3. Проходячи практику, здобувач зобов'язаний: керуватися Положеннями Університету щодо організації освітнього процесу та діяльності науково-педагогічних (педагогічних) працівників в Університеті; дотримуватися службової дисципліни, норм моралі та професійної етики; виконувати вимоги наукового керівника практики; результати проходження практики своєчасно відображати у звітній документації.

1.4. Метою педагогічної практики є поглиблення та закріплення знань здобувачів з питань організації і здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці навчальних занять, застосування сучасних освітніх технологій, організаційних форм, методів та методик викладання професійно-орієнтованих навчальних дисциплін відповідного фахового напрямку.

1.5. У результаті проходження практики здобувач повинен:

ЗНАТИ:

- функціональні обов'язки науково-педагогічних працівників Університету;
- особливості оформлення індивідуального плану роботи науково-педагогічного працівника та змістове наповнення його складових;
- технологію використання сучасних освітніх та інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі;
- форми та засоби організації й контролю самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- вимоги до розробки навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни: робочої програми, методичних матеріалів до її вивчення (планів-конспектів семінарського практичного, лабораторного, контактного заняття, заняття в дистанційному режимі, методики їхньої підготовки та проведення), формування завдань для проведення контрольних заходів;
- інструментарій візуалізації навчальних матеріалів;
- форми та засоби організації й контролю самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- структурні та змістові вимоги до освітніх програм та відповідних навчальних планів.

УМІТИ:

- готуватися до проведення лекційних, семінарських, практичних, лабораторних, контактних занять, занять в дистанційному режимі (синхронному та асинхронному) з використанням сучасних освітніх технологій та інформаційних джерел;
- готувати і використовувати на заняттях сучасні наочні і технічні засоби навчання;
- організовувати та проводити ефективну контрольню-оціночну діяльність з використанням сучасних технологій і засобів контролю;
- встановлювати контакт та здійснювати конструктивну взаємодію з учасниками навчального процесу;
- аналізувати та узагальнювати результати викладацької діяльності.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

2.1. Проходження педагогічної практики передбачене для здобувачів очної (денної) форми навчання на другому році навчання і включає навчально-методичну роботу і викладацьку діяльність (відвідування навчальних занять науково-педагогічних працівників Університету та їхній аналіз, підготовку до

проведення власних навчальних занять, проведення семінарів, практичних, лабораторних, контактних та індивідуально-консультативних занять, підготовку та використання засобів діагностики результатів навчання).

2.2. Теоретико-методичним підґрунтям проходження педагогічної практики є вивчення навчальної дисципліни «Сучасні освітні технології» на першому році навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, а також попередньої психолого-педагогічної підготовки на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти.

2.3. Місце проходження практики, її тривалість, зміст та форма визначаються керівником проєктної групи (гарантом) освітньо-наукової програми спільно із завідувачем кафедри, за якою закріплений здобувач, та науковим керівником дисертації здобувача. Зазначені параметри фіксуються в індивідуальному плані проходження педагогічної практики (Додаток А).

Орієнтовний розподіл часу за видами робіт здобувача представлено у Додатку Г.

Здобувачі проходять практику у структурних підрозділах (навчально-наукових інститутах /факультетах Університету), а також на базі інших (у тому числі закордонних) закладів вищої освіти (наукових установ) в рамках реалізації права на академічну мобільність з подальшим поданням індивідуального плану та розгорнутого відгуку-характеристики від керівника практики (Додаток Б) з місця її проходження (як правило, наукового керівника дисертації).

2.4. Загальне керівництво та контроль за проходженням практики здобувача покладається на гаранта освітньо-наукової програми та завідувача кафедри, за якою закріплений здобувач.

2.5. Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням плану практики здобувача здійснюється керівником практики (науковим керівником).

Керівник практики зобов'язаний:

- визначити перелік навчальних дисциплін, академічні групи для проведення педагогічної практики;
- надати здобувачу методичну допомогу в плануванні та організації викладацької діяльності здобувача;
- забезпечити чіткість в організації та реалізації плану практики, своєчасність відображення результатів практики в індивідуальному навчальному плані (дати проведення занять, академічна група, тема, вид занять, тощо);
- контролювати роботу здобувача, відвідуючи заняття, які він проводить;
- підготувати відгук про проходження практики, в якому подати висновок про якість роботи здобувача та рекомендовану оцінку.

3. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Практика охоплює чотири етапи: підготовчий, початковий, основний, заключний.

3.1. На початковому етапі практики здобувач:

- з'ясовує функції, мету, завдання практики;
- складає індивідуальний план проходження практики;
- ознайомлюється з організаційною, навчально-методичною та науковою роботою кафедри, нормативно-правовою базою, що регламентує організацію освітнього процесу в Університеті та основами методики викладання і використання сучасних освітніх технологій у вищій школі;
- відвідує навчальні заняття керівника практики та інших науково-педагогічних (педагогічних) працівників;
- отримує від керівника практики перелік навчальних дисциплін, академічних груп для проведення педагогічної практики;
- готує необхідні методичні матеріали для проведення навчальних занять (плани-конспекти занять, комп'ютерні презентації тощо);
- розробляє комплекти модульних, залікових, екзаменаційних завдань, комплекти текстових завдань та ключі для їх перевірки;

3.2. На основному етапі практики здобувач-практикант:

- проводить на належному методичному рівні заняття зі здобувачами першого (бакалаврського) та/ або другого (магістерського) рівнів вищої освіти відповідно до тематичного плану вивчення дисциплін; здійснює перевірку письмових робіт; проводить консультації здобувачів (не більше 30% загального обсягу годин, передбачених на педагогічну практику відповідно до чинного навчального плану);
- бере участь у засіданнях кафедри, долучається до обговорення організаційних та методичних питань навчального процесу.

3.3. На заключному етапі здобувач-практикант:

- готує звіт про проходження практики;
- звітує безпосередньому керівнику практики з метою перевірки та оцінювання;
- звітує про результати практики на засіданні кафедри.

3.4. У разі коли здобувач здійснює викладацьку діяльність на правах сумісництва, то за рішенням кафедри його професійна діяльність може бути перерахована як педагогічна практика.

4. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ З ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

4.1. У звіті здобувача про проходження ПП мають бути відображені терміни і порядок проходження практики, ступінь виконання запланованих завдань на ПП з перерахуванням документації, яка використовувалася під час проходження ПП тощо. Додатками до звіту про проходження ПП можуть бути навчально-методичні розробки, які виконані аспірантом у ході ПП, роботи студентів тощо.

4.2. Звіт формується відповідно до поданої в додатку Б логіки, згідно з вимогами, що наведені у додатку В, та має містити таку інформацію:

4.2.1. Місце проходження практики, характеристики навчальних приміщень (потрібне матеріально-технічне оснащення, в т.ч. потрібне для проведення занять обладнання, Zoom); терміни практики; назву навчальної дисципліни, за якою проводилися заняття, обсяг навчальної дисципліни у навчальному плані підготовки здобувачів; рівень вищої освіти, номер групи, курс студентів, для яких викладалася зазначена навчальна дисципліна.

4.2.2. Стан навчально-методичного забезпечення дисципліни; перелік та опис власних науково-методичних розробок аспіранта.

4.2.3. Вид і теми занять, навчальні цілі, зміст занять, методи і технології викладання, які застосовувалися.

4.2.4. Активність роботи студентів.

4.2.5. Самооцінку виконаної роботи здобувачем (труднощі та успіхи).

4.2.6. Пропозиції щодо організації та проведення ПП.

4.2.7. Оцінку керівника, його зауваження та пропозиції щодо виконаних здобувачем під час ПП завдань (робіт), загальний відгук про виконання аспірантом ПП.

4.3. Додатками до звіту про проходження ПП можуть бути такі матеріали:

- навчально-методичні розробки до навчальних занять;
- методичний аналіз одного з занять, проведеного іншим здобувачем або викладачем.

4.4. У звіті відображаються всі види діяльності здобувача, що мали місце під час ПП, у тому числі відзначаються теми проведених занять із зазначенням обсягу годин. Оптимальний обсяг звіту здобувача про проходження ПП, за винятком додатків до звіту, має становити 10 – 15 сторінок.

5. ЗАХИСТ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ПІДСУМКІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

5.1. Для захисту практики здобувач подає керівнику практики такі документи:

- індивідуальний план проходження педагогічної практики (Додаток А) з відмітками про виконання;
- звіт про результати проходження педагогічної практики;
- плани-конспекти проведених навчальних занять, звіт щодо проведених консультацій зі здобувачами;
- засоби діагностики результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти (залікові та екзаменаційні завдання, еталонні відповіді, ключі для перевірки тестових питань тощо);
- підготовлені методичні матеріали для проведення навчальних занять;
- інші документи, які підтверджують проведену викладацьку діяльність.

5.2. До захисту практики допускаються здобувачі, які у повному обсязі виконали індивідуальний план практики і надали пакет документів, передбачених п.3.1. цієї Програми.

5.3. Здобувачі, які не виконали індивідуальний план проходження практики, до її захисту не допускаються.

5.4. Захист звіту з педагогічної практики приймається керівником практиком та оцінюється за 100-бальною шкалою Університету та за шкалою ECTS (зараховано / не зараховано) (додаток Д).

5.5. За результатами захисту оформлюється Звіт про результати проходження практики.

5.6. Звіт за результатами проходження здобувачем педагогічної практики заслуховується та затверджується на засіданні кафедри, за якою він закріплений та відображається в індивідуальному плані аспіранта.

5.7. Здобувачу, який не виконав програму практики, отримав негативний висновок щодо її проходження та/або незадовільну оцінку за результатами захисту, надається право повторного її проходження та захисту.

5.8. Звіти за результатами проходження здобувачем педагогічної практики зберігаються на кафедрі один рік після завершення здобувачем навчання за освітньо-науковою програмою.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-наукової програми

_____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН

проходження педагогічної практики

здобувача ступеня доктора філософії СНУ імені Володимира Даля

у період з «__» _____ 20__ року до «__» _____ 20__ року

№ з/п	Завдання (види робіт)	Термін виконання	Відмітка про виконання

Аспірант кафедри (назва)

(підпис)

ПІБ

Науковий керівник (посада)

(підпис)

ПІБ

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-наукової програми

_____20__р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____20__р.**ЗВІТ**

про результати проходження педагогічної практики
здобувача ступеня доктора філософії СНУ імені Володимира Даля
у період з «__»_____20__року до «__»_____20__року

№	Завдання (види робіт)	Термін виконання	Змістовна інформація щодо змісту проведеної роботи	Оцінка, зауваження і пропозиції щодо виконання завдання (роботи) (заповнюється керівником)

Аспірант кафедри (назва)

(підпис)

ПІБ

Науковий керівник (посада)

(підпис)

ПІБ

ВІДГУК-ХАРАКТЕРИСТИКА КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня доктора філософії (П.І.Б.) за період педагогічної практики зарекомендував себе як

ВИСНОВОК: (П.І.Б.) виконав (не виконав) індивідуальний план педагогічної практики у повному (не повному) обсязі.

Оцінка _____ зараховано, не зараховано/ _____ балів.

Науковий керівник (посада)

(підпис)

ПІБ

_____ 20__ р.

Вимоги до оформлення звіту про проходження педагогічної практики

Звіт про проходження ПП оформляється на аркушах паперу формату А4. Зміст викладається грамотно, чітко, логічно послідовно. Робота друкується з дотриманням полів: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Гарнітура шрифту – Times New Roman, кегль – 14, міжрядковий інтервал – 1,3. Усі сторінки нумеруються, починаючи з титульного аркуша (номер сторінки на ньому не проставляється), арабськими цифрами знизу по центру.

Заголовки структурних елементів друкують напівжирними літерами та вирівнюють по центру сторінки. Перенесення слів у всіх заголовках не допускаються. Відстань між назвою розділу і наступним текстом має дорівнювати 1 інтервалу.

Цифровий матеріал оформляється у вигляді таблиці. Кожна таблиця повинна мати свій порядковий номер і назву. Назва таблиці розташовується по центру. У тексті обов'язково має бути зроблено посилання на неї, яка може бути оформлена таким чином:

«... результати цього дослідження наведені в табл. 2» або «... результати цього дослідження (табл. 2) показали, що ...».

Поряд із матеріалом, оформленим у вигляді таблиць, для більшої наочності дані можна подавати у вигляді рисунків. Нумерація рисунків (також як і таблиць) допускається як наскрізна впродовж усього звіту, так і окремо за розділами. Наприклад, рис. 1.4 (перший розділ, четвертий рисунок). Але водночас необхідно пам'ятати, що в звіті має бути використаний один принцип нумерації таблиць і рисунків. Назву рисунка, на відміну від заголовка таблиці, розташовують під рисунком по центру.

Посилання на літературу слід оформляти в квадратних дужках, із зазначенням номера джерела в списку використаних джерел та сторінки, наприклад: [4, с. 28].

Орієнтовний розподіл часу за видами робіт здобувача в рамках
проходження педагогічної практики

Види діяльності	Завдання	% часу
навчальна	- відвідувати навчальні заняття керівника практики; - готувати та самостійно проводити семінарські практичні, контактні, індивідуально-консультативні чи інші типи занять;	30%
методична	- розробляти необхідні для занять наочні засоби, методичні матеріали, дидактичне забезпечення; - готуватись до проведення занять з використанням сучасних інформаційних джерел; - розробляти тестові матеріали для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу тощо;	50%
організаційна	- брати активну участь у засіданнях кафедри з обговорення організаційних та методичних питань навчального процесу; - підготувати пакет звітної документації щодо проходження педагогічної практики; - звітувати на засіданні кафедри про проходження педагогічної практики.	20%
Разом:		100%

ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ (КНЕУ та ECTS)

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, що використовується в КНЕУ	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання
A	90-100	зараховано	▪ досягнуто усіх цілей педагогічної практики відповідно до індивідуального плану її проходження; ▪ проявлено в роботі самостійність, креативність та педагогічну майстерність; ▪ отримано схвальний відгук-характеристику від керівника практики
B	80-89		▪ досягнуто усіх цілей педагогічної практики відповідно до індивідуального плану її проходження; ▪ проявлено в роботі самостійність та педагогічну майстерність; ▪ отримано схвальний відгук-характеристику від керівника практики
C	70-79		▪ досягнуто більшості цілей педагогічної практики відповідно до індивідуального плану її проходження; ▪ проявлено в роботі самостійність та педагогічну майстерність; ▪ отримано позитивний відгук-характеристику від керівника практики
D	66-69		▪ досягнуто більшості цілей педагогічної практики відповідно до індивідуального плану її проходження; ▪ отримано задовільний відгук-характеристику від керівника практики
E	60-65		▪ досягнуто більшості цілей педагогічної практики відповідно до індивідуального плану її проходження; ▪ отримано задовільний відгук-характеристику від керівника практики
FX	21-59	не зараховано	▪ цілей педагогічної практики відповідно до індивідуального плану її проходження досягнуто частково; ▪ отримано незадовільний відгук-характеристику від керівника практики
F	0-20		▪ цілей педагогічної практики відповідно до індивідуального плану її проходження не досягнуто; ▪ отримано незадовільний відгук-характеристику від керівника практики